

ELŐSZÓ

Évekkel ezelőtt környezetünk állapotáról beszélgettem az egyik ismeretterjesztő lap riporterével. Nagyon megtetszett neki az általam elmondott, másoktól hallott „kínai” tanmesém, a béka és a meleg víz viszonyáról. Ha meleg vízbe helyezzük az állatot, kétségbeesve igyekszik menekülni, míg hideg vízbe téve jól érzi magát, s ha a vizet lassacskán melegítjük, állítólag „észrevétlenül” meg lehet főzni. A valószínűleg kitalált történet a fokozatosan romló környezetünkhöz történő hozzászokás veszélyét akarja érzékelteni.

A riport óta sok minden történt. Világszerte intenzív kutatások folynak, környezetünk állapotát elemezzük, mérjük, modellezzük, a világúrból mesterséges holdakról monitorozzuk. Közben pedig szinte minden romlik tovább. A békáról szóló történetet az új helyzetnek megfelelően most másképp mondanám el, Orwell híres könyve nyomán, *Békafarm* címmel, az alábbi forgatókönyvvel:

Egy hatalmas kondér, esővízzel töltve áll egy elhagyott táborhelyen az ottfeljtett palackos gáztűzhelyen. Néhány béka észreveszi a szúnyoglárváktól hemzsegő kitűnő élőhelyet, s beköltözik a kondérba. A kivételes képességű kétélűek a szúnyogok iparszerű tenyésztésével prosperáló gazdaságot, növekvő békapopulációt teremtenek. Egy különösen értelmes, Prométeusz nevű béka felfedezi, hogy a gáztűzhelyen ott a gyufa, s a gázcsapot kinyitva meggyújtja a lángot.

A langyosodó vízben minden sokkal nagyszerűbb. Több szúnyog, több béka, gyorsabb növekedés. Az egyik aggódó béka számításokat

végez a szúnyogok és a békák várható gyarapodásával kapcsolatban. Kedvezőtlen jóslatai nem válnak be. Némelyik zöldebb színű béka mégis nyugtalanodik, de a többiek rendre utasítják a renitenskedőt.

A víz azonban mintha már kedvezőtlenül meleg lenne. A szúnyogok sem szaporodnak eléggé. A békák pedig már teljesen kitöltik a kedvező vízfelszínt. Némelyiknek már csak a felszín alatti második sorban marad hely, s fulladással, éhezéssel küszködik.

A növekvő elégedetlenség hatására a békák tanácsa kiterjedt kutatás megszervezését határozza el. Igényes tudományos alapossággal mérik a kondér fenekének hővezetését. Egyes tudós békák felhívják a figyelmet a melegedő vízből kiváló vízkő hőszigetelő hatására, ami a melegedés várható csökkenését eredményezheti. Egy másik kutatócsoport a víz turbulens mozgását elemzi, kiemelve annak bizonytalan, megjósolhatatlan hőmozgásait. Egy harmadik csoport a vízfelszínen úszó békatanács tagjait nyugtatja meg, hogy az alattuk második, sőt már harmadik rétegben nyomorgó békák izolátorként mérséklék a hővezetést, míg a felszín a párolgáshő elvonása miatt is hűvösebb. Egy genetikus-békákból szervezett kiváló kutatócsoport hő-sokk géneket izolál és sikeres hőtűrésre manipulált organizmusokat ígér szúnyogból, békából egyaránt. Egy szociológus-közgazdász tudósokból álló békacsoport a második és harmadik sorba szorult békákat biztatja: – Ne elégedetlenkedjeteK, hogy nem vagytok elég magasan. A víz hőtágulása folytán rövid úton ti is eléríteK a mai élvonal (a felszíni békák) pozícióját. – Hogy akkor is ugyanolyan alászorultak maradnak, azt elfelejtik megemlíteni.

Egyéb csoportok bíznak a feltámadó szél hűtésében, vagy a tűzhely gázpalackjának várható kimerülésében, de mivel a víz tovább melegszik, végül fontolóra veszik a gázcsap takaréokra állításának lehetőségeit is. A legerősebb csoportosulás elnök-főbékája a legfelsőbb és legkedvezőbb felszíni rétegből a javaslatot megvétőzza, s a tudós békákat további monitorozásra, modellezésre, másféle megoldások keresésére szólítja fel.

A történet vége ugyanaz, mint az egyszerű békatanmesée. Megfőttek.

Köszönetnyilvánítás | Hosszú lenne felsorolni mindazok nevét, akik e könyv megírásához segítettek: szüleimtől, tanáraitól kezdve a barátokig, tanítványokig. Köszönöm mindannyiuknak, hogy hozzásegítettek e könyv gondolatainak, szellemiségének kialakításához. Külön köszönet illeti Priszter Andreát és Takács-Sánta Andrást, akik a szöveg alapos végigolvasásával, javításával tették pontosabbá, érthetőbbé a mondandót.